

ИСТРАЖИВАЊА

КАКО СУ НАСТАЛА СРПСКА НАРОДНА ИМЕНА (1)

Имена људи или *антропоними*, припадају слоју најстаријих речи. У ову категорију улазе лична и породична имена. Лична имена се деле на права имена (Милош, Миодраг, Петар; Милена, Милица, Марија), имена одмила или хипокористике (Мија или Мијо, Миле, Мила или Мило, Пера или Перо; Мика, Мара) и надимке (Брка/Брко, Зец; Гара, Чигра), а породична – на права (званична) презимена, секундарна презимена (незванична, према неком новијем претку; углавном се употребљавају код родбине у ужој средини) и породичне надимке (Ковачи, Дрндари, Шаренторбићи).

НАРОДНА И КАЛЕНДАРСКА ИМЕНА

Права лична имена могу се по пореклу поделити на три категорије: народна, календарска и остала. Народна имена су, наравно, најстарија категорија антропонима код Срба. Направљена су од речи које живе или су живе у народном језику. По форми могу бити проста, добијена транспозицијом одговарајућих заједничких именица (Вук, Голуб, Лабуд), изведена од скраћених имена (Милац, Милош, Милун) и сложена (Миодраг, Драгомир, Миливој). У давна времена постојао је и антропонимски тип име-реченица, који је до данас допро у сливеном облику Дабижив (да

би био жив) или Дабижива (да би била жива). Имена су током настајања била мотивисана, односно, њима се изражавала нека жеља, али су временом, у свакодневној употреби, губила значење и постепено се типизирала.

Народна имена су испуњавала српски антропонимски фонд до примања хришћанства, а затим су, током читавог средњег века и турске владавине, до данас, била основица српског именослова, у којем су календарске и друге позајмљенице увек представљале проценат који није могао нарушити народни карактер именика. За ово, то јест за очување народног именског фонда код Срба, ваља захваљити Српској православној цркви, која је имала веома либералан однос према избору имена. Ово се, иначе, не би могло рећи за цркве многих народа, које су, бар у одређеним раздобљима, признавале само календарска имена.

ХРВАТСКИ ПРИМЕР

За пример треба поменути Хрвате, код којих народна имена у потпуности преовлађују до Тридентског концила (трајао је од 1545. до 1563. године), када се на читавом Западу, па и код Хрвата, уводи календарски или светачки именослов. Хрвати ће, иначе, од краја XVII века почети да преводне имена из календара, што ће се нарочито изразити у време илирског покрета. Данас су народна имена нормална појава код Хрвата. Католичка црква је, дакле, наметала светачка имена, што је чинила и Руска православна црква.

Од примања хришћанства у Русији, руска народна имена постепено уступају место календарским, која ће крајем XVII века у потпуности овладати руским именословом. Трагови народних имена код Руса сачували су се у презименима типа Волков, Зајцев. Руска деца ће, наиме, на крштењу добијати име свеца на чији су дан рођена или, на молбу родитеља друго календарско име. Захваљујући таквој пракси, код Руса је најчешће име Иван (у календару се јавља 170 пута, скоро, дакле, сваки други дан). Али, вратимо се именима код Срба.

ШТА КАЖУ ДЕЧАНСКЕ ХРИСОВУЉЕ

Према испитивањима Милице Грковић, која је проучавала имена у Дечанским хрисовуљама (1330. година), 90 одсто

Овај додатак објављује се уз финансијску помоћ Покрајинског секретаријата за културу и информисање Војводине

ШТА ЗНАЧЕ НЕКА ЖЕНСКА ИМЕНА

– АНА – Ово је једно од многих библијских властитих имена, врло раширених у свету. На изворном хебрејском, а онда и на грчком језику гласи *Ханна*х и значи *милосиј*, *љубкосиј*.

– АЛЕКСАНДРА – Ово име води порекло од свог мушког облика Александар који је у латинском језику *Александер*, изворно грчки *Алехандрос*. Име је створено од глагола *алехо* – *бранити* и именице *анер* (у генитиву *андрос*) – *човек*, *јунак*.

– АНЂЕЛА – Реч је о облику имена *Ангела* које потиче од грчке речи *антелос* или *Ателос* и означава *божјеј посланика* или *анђела*. На латинском и италијанском је деминутив, односно означава *малој анђела*. Верује се да се у Србији појавило у XIX веку, кад и презиме *Анђелковић*.

– ДАНИЈЕЛА – Женско име настало од имена Данијел, па има исто значење, *Бој суди* или *Бој је мој судија*. Други облик овог имена је Даниела.

– ДАНИЦА, ДАНА – Женско име словенског порекла. Порекло води од звезде Данице (планете Венере).

– ИВАНА – Ово је једно од најучесталијих имена у хришћанском свету. У календару су многи и различити Ивани. Име је дошло преко грчке и латинске верзије, а оригинално је у хебрејском језику *Јоханан* (*Јехоханан*), састављено од *Јавех* (*Бој*) и *ханан* (*милосијив*), дакле *Бој је милосијив*.

– ЈАСМИНА – Женско име настало на основу имена цвета јасмин. Мушка верзија овог имена је Јасмин. Ово име се јавља и у другом облику као Јасминка.

– ЈЕЛЕНА – Порекло овог имена води од грчког *Хеле-*

на. Потиче од грчких речи *Елене*, *Хелене*, изворно *хеле* у значењу *сјајна*, *блистава*.

– ЈОВАНА – Женска варијанта имена Јован, а које је произашло из латинског имена *Јоханес* (*Јоханес*), које је дошло од грчког имена: *Јоханес* (*Ιωαννης*), а оно од хебрејског имена *Јоханан* (*יחזקאל*). Значи, *ономе коме се Бој смиловао*.

– КАТАРИНА – Женско име које је скраћеница грчког облика *Аикатхерине*, старогрчки (*εολски*) *аи* значи *увек*, а *каитхарја* – *чисти*, дакле, *увек чисти*.

– МАРИЈА – Библијско име. Најчаснија је Исусова Мајка. Управо с обзиром на њу, Марија је вековима најраширеније име у хришћанским земљама, с врло много верзија, а често и у склопу с другим именима. У арамејском језику име се изговара *Мариам*, па једно тумачење каже да долази од речи *мар(а)* – *тосиођа*, *узвишена* или према староегипатској речи *мру(ш)* – *она коју Бој љуби*. Други тумаче да хебрејска реч *Мирјам* долази од хетитске речи (имена) *Марија* у значењу *која је као коње*, реч *мари*, наиме, значи *коње*.

– САРА – Библијско име. Дошло нам је преко енглеског *Сара(х)*, из старохебрејског *сара* – *највиша*, *испакнућа*, *чувена*, *јознаша*. Популарно је у западноевропским језицима од најстаријих времена до данас.

– ТЕОДОРА – Потиче од грчког *Тхеодорос*, које се састоји од *тхеос* (*Бој*) и *дорон* (*дар*) – *Божији дар*. По народној традицији надевало се детету кога су родитељи дуго и жељно очекивали, па им га напоскон Бог дао.